

‘Alle vis aan wal is pas verspilling’

EU-maatregel tegen voedselverspilling heeft tegenovergesteld effect

Sinds kort wordt gefaseerd de aanlandplicht ingevoerd. Dat wil zeggen dat vissers ondermaatse vis of vissoorten die ze helemaal niet willen niet langer overboord mogen gooien, maar aan wal moeten brengen. De Europese maatregel is bedoeld om voedselverspilling tegen te gaan. Maar het effect is in de praktijk vaak precies het tegenovergestelde.

door **Henk Dam**, convivium Rotterdam
foto's **Nederlandse Vissersbond**

We zijn steeds energiezuiniger gaan varen, er is meer dan voldoende vis, eindelijk draaien we goed en dan krijgen we deze maatregel voor onze kiezen,’ verzoekt secretaris Derk Jan Berends van de Nederlandse Vissersbond, de belangrijkste belangenbehartiger van de beroepsvisserij in ons land. Met ‘deze maatregel’ doelt hij op de aanlandplicht die vorig jaar in de EU werd ingevoerd, eerst voor in scholen zwemmende vissen als haring en makreel, en sinds begin dit jaar ook voor de bodemvissen schol en tong. De aanlandplicht heeft een op zichzelf waardevolle en

sympathieke doelstelling: het tegengaan van voedselverspilling door vissers te dwingen selectiever te vissen. Dat kun je onder andere doen door netten zo aan te passen dat bijvoorbeeld ondermaatse vis makkelijker kan ontsnappen. ‘Maar aan selectievere vismethoden zit een grens,’ aldus Berends.

Het probleem voor de Nederlandse vissers die op tong en schol vissen, zegt Sarah Verroen van adviesbureau voor de maritieme sector Fish & Farm, is dat deze vissoorten niet in scholen zwemmen. ‘Dat betekent automatisch dat je, als je op schol vist, allerlei andere vissoorten ook binnenhaalt. Je kunt niet zeggen: ik vis alleen op schol.’ Berends bevestigt dat: ‘Er leven op de bodem wel twintig tot dertig soorten vis, jong en oud, van alles door elkaar.’

Tot 1 januari was het voor vissers mogelijk om te kleine of anderszins ongewenste vis, zogenaamde ‘discards’, overboord te zetten. Dat mag dus nu niet meer voor een aantal commerciële soorten en vanaf 1 januari 2019 geldt dat voor alle soorten. Maar is dat dan geen prima manier om voedselverspilling te voorkomen? Nou nee, aldus Sarah Verroen en Derk Jan Berends. Sarah: ‘Vis die wordt teruggezet, overleeft dat voor een deel. Dat is per vissoort verschillend, maar kan >

Derk Jan Berends.

Sarah Verroen (©Ingmar Timmer Fotografie).

Eurokotters met twinrig.

flink oplopen. En vis die het niet haalt, maakt in zee weer onderdeel uit van de voedselketen, of wordt door zeevogels gegeten.'

Derk Jan Berends: 'Wat je zeker weet is dat alle discards die je aan land brengt, doodgaan. Terwijl bijvoorbeeld ondermaatse vis die wordt teruggezet en het overleeft, zich kan voortplanten.' Cijfers uit enige onderzoeken tonen zijn gelijk aan. Zo laat research uit 2013 van onderzoeksinstituut IMARES zien, dat bij de gerichte visserij op tong (80 mm boomkor) ruim 70 procent van wat wordt opgevist discard is. Daarvan bestaat weer de helft uit ondermaatse schol. Een ander onderzoek, van de Belgische bioloog Jochen Depestele, leverde op dat ongeveer de helft van de opgeviste ondermaatse schol (die ten behoeve van het onderzoek in grote waterbakken werd gehouden) na zevenenzeventig uur nog leefde.

Daar komt bij dat voor de niet-gewenste vis die aan land wordt gebracht eigenlijk geen goede bestemming bestaat. Die vis wordt met behulp van een kleurstof ongeschikt voor consumptie gemaakt. En dan? Berends: 'Het enige wat je ermee kunt doen, is er vismeel van maken.' En Verroen: 'Er is wel door de overheid gesugereerd dat er dierenvoedsel of mest van kan worden gemaakt, maar daar is geen markt voor. Nog erger: van overheidswege

is zelfs verbranding voorgesteld. Het steekt vissers enorm, dat op die manier vis wordt verspild. Velen van hen zijn opgevoed met de gedachte dat rentmeesterschap telt.'

Maar kan dan niet door de aanpassing van netten het aantal discards worden teruggebracht, zoals toch de bedoeling van de aanlandplicht is? Grotere mazen in de netten, zou je zeggen, zorgen ervoor dat ondermaatse vis kan ontsnappen. Dat is maar voor een deel waar. Derk Jan Berends: 'Als je met mazen van 80 mm op tong vist, zit er ook ondermaatse schol en schar bij, die breder en stijver zijn dan tong en dus niet kunnen ontsnappen. Ga je naar 110 mm, dan betekent dat, dat je de eerste vijf jaar geen tong meer vangt, en dat, terwijl 60 tot 70 procent van de inkomsten van bodemvissers van tong komt.'

Voor het sorteren van maatse en ondermaatse vis is aan boord is extra mankracht nodig. Op de schepen is extra ruimte voor de opslag van discards nodig, ruimte die er niet is. Zo zouden nog tal van voorbeelden kunnen worden gegeven, die aantonen dat de beleidsmakers de gevolgen van de aanlandplicht niet goed voorzien hebben. Sarah Verroen: 'Er is van alles niet doordacht, en die hele aanlandplicht is wat mij betreft een draak van een ding, ofwel symboolpolitiek.' Derk Jan Berends: 'Dit is een politieke maatregel, die vooral voor onze bodemvissers voor grote problemen zorgt.'

En dat, terwijl de visstand van schol en

Bijvangst op de kaart

Bijvangst, of in ieder geval de minder courante lokale vissoorten, vind je niet zo gauw op het menu van restaurants. Een uitzondering is het recent geopende **viscafé De Gouden Hoek** in Amsterdam-West. Daar wordt uitsluitend gewerkt met vis die in de Noordzee of het noordelijke deel van de Atlantische Oceaan wordt gevangen.

Wat je er kunt eten is in ieder geval voor een deel een verrassing, want afhankelijk van wat er aan bijvangst door vissers wordt binnengebracht. Dat kan Noordzeekrab zijn, of Hollandse inktvis, maar ook spiering, steenbolk of grijze zeewolf. Zelfs een zeepaling (oftewel kongeraal, iets heel anders dan de paling van de visboer) stond al eens op het menu.

tong en andere bijvangstsoorten uitstekend is, en dus het soort bescherming dat de aanlandplicht beoogt, niet nodig heeft. Berends: 'De bestanden tong en schol worden duurzaam bevestigd. Van de hoeveelheid tong die we zouden mogen opvissen om de soort in stand te houden, vangen we 90 procent, en van schol zelfs maar de helft. We kunnen het quotum dus niet eens opvissen. Dat er tot voor kort wel eens schol overboord ging, hoe erg is dat dan? Het heeft totaal geen effect op de visstand.'

Internationale samenwerking en onderzoek, dat zijn de wegen waarlangs de Nederlandse Vissersbond probeert de ergste effecten van de aanlandplicht te verzachten. En lobbyen bij overheid en politiek. Maar dat is lastig, aldus Berends. 'We krijgen ons verhaal moeilijk verkocht, omdat Nederlanders zo weinig vis eten. Dus leeft het niet erg.'